

УДК 373.091.212.3 (470.23-25)»19/20»

**ПЕДАГОГІЧНИЙ ПРОЦЕС ТА ІДЕАЛЬНА ШКОЛА
В. СТОЮНІНА**

Боченко О.В.

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

**ПЕДАГОГІЧНИЙ ПРОЦЕС ТА ІДЕАЛЬНА ШКОЛА
В. СТОЮНІНА**

Боченко О.В.

У статті розглянуті основні положення «ідеальної» школи, якими їх бачив В. Стоюнін. Він дав характеристику розвитку наукових знань та їх вплив на передумови створення школи майбутнього.

Ключові слова: ідеальна школа, почуття власної гідності, самосвідомість, педагогічна дисципліна.

**ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ ПРОЦЕСС И ИДЕАЛЬНАЯ ШКОЛА
В. СТОЮНИНА**

Боченко О.В.

В этой статье рассмотрены основные положения «идеальной» школы, глазами В. Стоюнина, который в своих трудах дал характеристику научных знаний, которые, развиваясь, позволят создать идеальную школу.

Ключевые слова: идеальная школа, чувство собственного достоинства, самосознание, педагогическая дисциплина.

THE IDEAL SCHOOL AND V. STOUNEAN

Bochenko O. V.

This article is about of problems of “ideal” school. Build process of this school.

Key words: ideal school, feeling of self-respect, self-awareness.

А.С. Макаренко згадував, що коли отримав перших вихованців, два тижні нічого не міг вдіяти з ними, а виховний заклад з кожним днем все більше нагадував «бандитську малину». Тоді він звернувся до педагогічної літератури різних часів та країн, але ні одна з них не відповіла йому, що робити, але з книжок Антон Семенович зрозумів, що тільки власне рішення педагога, яке він приймає з аналізу накопичених знань, його відповідальності за своє рішення дає педагогічний результат, результат, який згодом і мав Макаренко, результат який побачив весь світ незалежно від критичних поглядів багатьох. Так, саме власне рішення педагога має велике значення, але рішення не випадкове, а обґрунтоване, сформоване великим пластом різноманітних педагогічних знань, власним їх аналізом та вибором корисного для сучасного.

Тому зупинимось на педагогічних поглядах особистості, яка внесла власне розуміння педагогічної теорії та практики, які мали вплив на зміни в педагогіці, і знання якої допоможе, можливо, й сьогодні зрозуміти природу важливих процесів. Мета статті: на прикладі педагогічних поглядів В. Стоюніна довести важливість історико-педагогічних знань й збагнути причини негараздів в сучасній Школі.

Педагогічні надбання Стоюніна В.Я. (1826-1888 рр.) друкувались тільки у 1892, 1903, 1954 та у 1991 роках. Працював у Маріїнському інституті, в редакції журналу «Музичний та театральний вісник». З 1880 року – член Особливого відділу комітету міністерства народної освіти, є автором 2 монографій, методичних посібників, складач хрестоматій та бібліотек для гімназій та училищ. Стоюнін написав багато статей: «К.Д. Ушинський», «Думки про наші іспити», «З приводу перебудови реальних гімназій», «Про виховання», «Школа та родина», «Школа та держава», «Школа та церква», «Ідеальна школа», «Мета школи», «Думки про наші гімназії», «Школа та нові основи», «Педагогічні завдання Пирогова» та багато інших. Назви педагогічних роздумів кажуть нам про складність розвитку педагогічної практики, та залежність її від глибоких знань про людину та впливу суспільства на створення умов для їх реалізації.

Одним з головних питань у педагогічних поглядах Стоюніна є питання про стан школи на той час та перспективи розвитку школи май-

бутнього, школи, яка глибоко спирається на науку, школи ідеальної. В таких школах:

- вчителі розвивають в юнаках почуття власної гідності, переконання, що без цього почуття не може розвиватись повага особистості як до самого себе, так і до інших, де засуджують лестощі та зневагу (1, 52 с.);

- у цих школах дають вищу гуманістичну освіту, яка веде молоде покоління до самостійності думки, до будови власних суджень, до живої сили характеру (1, 32 с.);

- вчитель майбутнього (сьогодення) не може обмежуватись тільки механізмом викладання. Це вчитель, у якого є ідеал людини та громадянина, якими він живе сам та до якого намагається вести своїх вихованців;

- для педагога майбутнього важливо не тільки те, як йде розвиток дитини з точки зору стороннього глядача, але й те, якими почуттями, зусиллями

- волі, якими бажаннями рушиться процес внутрішнього стану дитини (1, 336 с.);

- іспити можуть бути зовсім знищені, бо не в них сила, а в освіті та науці (1, 105 с.);

- «бо іспити – це лотерея, де спритність, сміливість, проста випадковість часто є важливішими за знання» (1, 78 с.);

- в таких школах буде педагогічна дисципліна, яка не зламає натуру учня, не спирається тільки на заборони, не знищує силу волі учня. Педагогічна дисципліна признає й самодіяльність і свободу дитини, яка з роками повинна тільки розширюватись, що відповідає віковим особливостям розвитку (1, 105 с.);

- педагогічна дисципліна не спирається на свавілля вихователів, бо це веде до багатьох поганих нахилів та розвитку почуття огидності та нелюбові до навчання (1, 105-106 с.);

- головним в діяльності педагога – розвиток самостійної діяльності учня у всіх сферах дитячого життя (1, 106 с.);

- Стоюнін визнавав великий вплив на розвиток дитини самої особистості вчителя та доводить це прикладами з педагогічної практи-

ки – «учні визнають, що він мав великий моральний та благотворний вплив на молоді душі» (1, 141 с.);

- вчитель серйозний, але добрий; строгий але справедливий; нічого, що лякає, нічого, що відштовхує, в діяльності гарного вчителя немає (1, 114-115 с.);

- «вчитель – скупий на нагороди та покарання, бо природні потреби та мотиви повинні заступити їх місце, а початок цьому – в задоволенні, яке почне отримувати учень», якщо відносини вчителя та учнів відповідають цьому. Коли вчитель у своєму вихованцеві бачить спочатку людину, яка народжена не для чистієї втіхи або задоволення, а для самого себе для свого щастя (1, 133 с., 233 с.);

- чітке планування навчальної діяльності, щоб учень мав час на самостійну роботу, та необхідний для розвитку здорової особистості відпочинок, бо «інколи учні ніколи ні мислити, ні читати, ні робити якусь творчу справу за власним бажанням, ні відпочивати» (1, 37 с.);

- головне в навчанні – викликати бажання вчитись, бо тоді буде й успіх в учінні (1, 68 с.);

- одним з головних принципів, вважав Стоюнін, є не тільки принцип поваги, самодіяльності, свідомої дисципліни, але й принцип природовідповідності, бо «кожному гарному педагогові відомо, що навчання тільки тоді має успіх, коли вчитель добре знає своїх учнів, їх сили, здібності, бажання, почуття, інтереси, потреби, успіхи розуму та творчості, почуття, прагнення, його сили, його погляди на все, що є близьким до його життя, причини його поведінки» (1, 68-69 с.);

- людина завжди буде «охотно» навчатись, якщо знайде в учінні щось живе, що не є чужим сфері його народності (1, 69 с.);

- головним критерієм успішного співробітництва педагога з учнем є любов вчителя до дітей, та до тієї науки, що викладає вчитель, що дуже впливає на психологічне становище учня у школі, бо «можливо лі назвати гарною школою, з якої учні виходять з почуттям роздратованості та з незадоволенням» (1, 151 с.);

- ідеальна школа – школа, де є розвиток усіх здібностей учнів (1, 34 с.);

- у школі майбутнього буде створена атмосфера доброзичливості, співробітництва, справедливості. Ці погляди поділяв і Вахтеров В.П. (2, 344 с.);

- в навчанні Стоюнін розвивав та впроваджував дидактичні принципи Я. Коменського. Він вважав, що навчання повинно бути свідомим, легким, послідовним, систематичним, самостійним, наочним, міцним та доступним;

- у вихованні – «виховання серця та волі», яке він розумів як розвиток потягу до добра та множення благ та щастя навколо себе, що є основою для формування сумління, яке керує діями, бажаннями, відчуттями людини (1, 121 с.).

Саме так ми можемо характеризувати школи А.С. Макаренка, В.О. Сухомлинського, Ш.О. Амонашвілі, В. Шаталова, Є. Іль'їна та інших цікавих педагогів ХХ ст., які у ХХІ ст. стали мати назву сучасних технологій, мабуть тому, що саме вони змогли втілити педагогічні надбання на практиці, надати життя не тільки науковим ідеям, а й надати життя багатьом, хто в них навчався, бо щоб робити науку корисною для людини «дуже корисне знайомство з наукою про людину, її бажання, успіхами її розуму та творчості, з її історичним розвитком» (1, 57 с.), що ми й намагались зробити у цій невеличкій статті, бо наука не робиться за один рік, а накопичується роками, думками та практикою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Стоюнин В.Я. Избр.пед. соч.- М.: Педагогика, 1991. – 368 с.
2. Вахтеров В.П. Избр. Пед. соч. – М.: Педагогика, 1987. – 400 с.
3. Макаренко А.С. Педагогическая поэма. – М.: Педагогика, 1956. – 635 с.
4. Атанов Г.О. Теорія діяльнісного навчання. – Київ,- 2007. – 185 с.
5. Дж. Джон. Демократія і освіта. – Львів. – 2003. – 289 с.